

Етап 4. Складання комплексної матриці аналізу із визначенням можливої стратегії.

Вважаємо за доцільне проводити SWOT-аналіз на регулярній основі. Цей аналіз може бути проведений як управлінцями (менеджерами) середнього рівня, так і фінансовим директором.

Використання SWOT-аналізу завжди доцільне при оцінці поточного стану економічної безпеки підприємства, та при визначенні потенційних загроз. При використанні SWOT-аналізу в процесі визначення рівня та загроз економічній безпеці підприємства слід пам'ятати, що найбільші загрози виникають, коли негативний розвиток ситуації в зовнішньому середовищі накладається на слабкі сторони самого механізму забезпечення економічної безпеки підприємства. Найбільш сприятливі умови для забезпечення економічної безпеки підприємства настають за наявності сприятливих чинників зовнішнього середовища та сильних сторін самого механізму забезпечення безпеки.

Список використаних джерел: 1. Багорка М. О., Білоткач І. А. SWOT-аналіз як основа формування маркетингових стратегій підприємств. *Агросвіт: Інформаційно-аналітичний журнал*. 2010. № 6. С. 17-23 2. Вагнер І. М. SWOT-аналіз як інструмент стратегічного аналізу. *Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ*. 2009. № 4 (20). С. 81–84. 3. Васільєва Л. М., Бондарчук Н. В., Бондарчук О. П. Методи і моделі прийняття рішень в аналізі і аудиті: навчальний посібник. Дніпропетровськ: Вид-во «Свідлер А.Л.», 2010. 232 с.

УДК 336:338:631.1

В. А. Нехай, канд. екон. наук, доцент, докторант кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Ключові слова: державна підтримка, фінансово-економічна безпека, спільна сільськогосподарська політика ЄС, продовольча безпека.

Сільське господарство є важливою складовою вітчизняної економіки. У 2018 році аграрний сектор генерував близько 13 % ВВП, частка продукції сільського господарства в загальному експорті України за цей період становила 39,8 % (18,8 млрд \$). Усього в АПК сьогодні зайнято близько 3 млн осіб (без урахування сезонних робітників) ¹.

Специфіка сільськогосподарського виробництва: масове споживання виробленої продукції, значні сезонні цінові коливання на продукцію, залежність від кліматичних умов, визначає напрям і ступінь впливу галузі на макроекономічну ситуацію у будь-якій країні.

У 1962 році була прийнята спільна сільськогосподарська політика (Common Agricultural Policy, CAP) ЄС як партнерство між виробниками сільськогосподарської продукції та суспільством, а також між ЄС та її фермерами. CAP спрямована на забезпечення продовольчої безпеки, раціональне використання природних ресурсів та збалансований розвиток сільських територій Європи. Метою CAP є допомога в забезпеченні гідного рівня життя європейських фермерів і працівників сільського господарства, стабільне виробництво різноманітного та безпечного продовольства для громадян. CAP має три взаємопов'язані напрями досягнення поставлених цілей: підтримка доходів для фермерів (прямі платежі), ринкові заходи (боротьба з раптовим падінням цін, надлишками виробництва) та розвиток сільських територій. На прямі виплати європейським фермерам у 2018 році було виділено 72 % поточного бюджету сільського господарства ЄС, при тому, що майже 38 % бюджету ЄС виділяється на підтримку сільського господарства [1].

Кожен фермер в ЄС отримує субсидію в розмірі 260 євро на гектар сільськогосподарських угідь, якщо він відповідає всім вимогам екології та сталого розвитку. У разі здійснення заходів щодо біорізноманіття на своїй фермі, додатково виплачується 115 євро за озеленення на гектар. Крім того, фермери до 41 року отримують додаткову фінансову підтримку в розмірі 50 євро з гектара на рік [2]. Для отримання дотацій фермерам необхідно дотримуватися певних умов, основними з яких є: наявність власної ферми в межах ЄС; відповідність мінімальним

¹ https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2018/mp/op_u/op1218_u.htm

вимогам для отримання доходу (підтримка не надається на суми, менші від 100 до 500 євро залежно від країни ЄС та/або де площа, яка є придатною, становить менше від 0,3 до 5 га); здійснення сільськогосподарської діяльності або підтримки землі (рілля, постійні культури та пасовища) у доброму сільськогосподарському стані, що знаходяться в їх розпорядженні [3].

Державна підтримка АПК в Україні протягом останніх років зазнала змін. До 01.01.2017 р. (відміна спецрежиму сплати ПДВ), яка характеризувалась невеликими обсягами прямої державної підтримки та пільговим режимом сплати ПДВ.

Із загального фонду державного бюджету Законом України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» Міністерством аграрної політики та продовольства передбачені видатки в обсязі 12341643,0 тис. грн, із них за програмами підтримки розвитку АПК – 5909,0 млн грн (таблиця). Але за даними мінагрополітики станом на 30.08.2019 р. профінансовано лише 28,3 % запланованих видатків.

Таблиця 1

*Стан фінансування програм підтримки АПК у 2019 році
за кошти загального фонду державного бюджету*

(тис. грн)

КПКВК	Програма/напрямок	Передбачено на 2019 рік	Перераховано отримувачам (30.08.2019)
2801230	Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств	800 000,00	134 165,40
2801350	Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними	400 000,00	99 745,70
2801460	Надання кредитів фермерським господарствам	200 000,00	0,00
2801540	Державна підтримка галузі тваринництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, аквакультури	3 500 000,00	1 030 596,40
2801580	Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	881 790,00	331 070,80
Разом:		5 908 950,00	1 674 657,6

Джерело: <https://minagro.gov.ua/ua/pidtrimka/stan-finansuvannya-program-pidtrimki-apk-u-2019-roci>.

Можна виділити основні недоліки використання бюджетних коштів, що спрямовуються на підтримку сільського господарства:

- територіальний і галузевий розподіл державної підтримки не відповідає принципам вирівнювання умов відтворення, а здійснюється переважно на засадах лобізму;
- не включені механізми стабілізації ринкових цін, оптові ринки не функціонують, ПАТ «Аграрний фонд» інтервенційних та інших регулятивних функцій не виконує;
- у сфері розподілу державних коштів поширені корупційні схеми [4];
- практично відсутня державна підтримка особистих селянських та інших малих господарств;
- відсутня система інформаційного доведення програм державної підтримки до малих і середніх виробників: майже 26 % підприємств такої категорії та понад 61 % особистих селянських й інших господарств населення не знають про існування таких програм [5].

Але, як засвідчує світова практика, стабільно успішними є агросистеми тих країн, у яких сільське господарство й сільська місцевість розвиваються на засадах узгодженості інтересів сільськогосподарської галузі, сільських спільнот і сільських територій [6].

Таким чином, відновлення взаємоузгодженості розвитку вітчизняного аграрного виробництва та сільської інфраструктури вимагає повернення функції державного регулювання, яка має здійснюватися в координації з діяльністю органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, з використанням місцевих ресурсів і потенціалу територіальних громад. При цьому, за прикладом країн – членів ЄС, у системі державної підтримки аграрного сектору поряд із підтримкою сільського господарства має бути передбачена й підтримка розвитку сільської інфраструктури.

Список використаних джерел: 1. The common agricultural policy at a glance. URL: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-glance_en&xid=17259,15700023,15700186,15700190,15700256,15700259,15700262,15700265,15700271&usg=ALkJrhgqd47Ja7xvvo9GpydTRtvxxzv7kg. **2.** True: “80 percent of the European money for agriculture goes to the 20 percent largest farmers”. URL: <https://eufactcheck.eu/factcheck/true-80-percent-of-the-european-money-for-agriculture-goes-to-the-20-percent-largest-farmers/>. **3.** Income support explained. URL: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/>

common-agricultural-policy/income-support/income-support-explained_en&xid=17259,15700023,15700186,15700190,15700256,15700259,15700262,15700265,15700271&usg=ALkJrhgaySbnpcgfEY_Z637GGcBbt9FdnA. 4. Опрос: Лишь 20 % фермеров участвуют в программах господдержки. URL: <http://agroportal.ua/news/vlast/opros-lish-20-fermerov-uchastvuyut-v-programmakh-gospodderzhki/>. 5. Оцінка інструментів державної підтримки сільськогосподарських виробників. URL: <http://agroportal.ua/news/vlast/opros-lish-20-fermerov-uchastvuyut-v-programmakh-gospodderzhki/>. 6. Аграрний і сільський розвиток для зростання та оновлення української економіки: наукова доповідь / за ред. чл.-кор. НАН України Бордіної О. М., д-ра екон. наук Шубравської О. В.; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2018. 152 с.

УДК 657

О. О. Книшек, канд. екон. наук, доцент кафедри обліку, аудиту, аналізу і оподаткування
К. Ю. Ярошенко, магістр

Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро, Україна

УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Ключові слова: дебіторська заборгованість, управління, рефінансування, аналіз, контроль.

Дебіторська заборгованість виступає важливою складовою діяльності будь-якого підприємства. За своєю суттю дебіторська заборгованість – своєрідна фінансова інвестиція одного підприємства в інше. Тобто значна частина коштів, які підприємство могло б використати для фінансування своєї діяльності та зменшити потребу в залученні позикових фінансових ресурсів, але вони перебувають протягом тривалого часу в розпорядженні його клієнтів. Дебіторська заборгованість є нормальним явищем у діяльності підприємства доти, поки вона контрольована та своєчасно погашається.

Протягом своєї діяльності підприємство прагне якнайшвидше реалізувати продукцію, однак у контрагентів у цей час може не бути вільних коштів в обороті, а отже, несвоєчасна оплата продукції покупцями породжує фінансові труднощі, що веде до скорочення фінансових можливостей господарюючого суб'єкта, зниження оборотності капіталу, погіршення платоспроможності й може стати причиною низької результативності його роботи та фінансових втрат. Зрозуміло, що незалежно від причини виникнення дебіторської заборгованості уникнути її неможливо. Підприємство може зменшити обсяг наданого товарного кредиту своїм клієнтам або ж продавати продукцію на основі передоплати. Але надмірно жорстка політика управління дебіторською заборгованістю може відобразитися на кількості клієнтів і товарообороті підприємства. Тому для ефективного функціонування підприємства необхідно вдосконалювати ведення обліку взаєморозрахунків, організувати ефективну та дієву систему внутрішньогосподарського контролю й аналізу дебіторської заборгованості, а також шукати шляхи ефективного управління дебіторською заборгованістю.

Проблеми організації обліку, аналізу й контролю дебіторської заборгованості, а також її управління на підприємствах різних галузей досліджували як вітчизняні, так і закордонні науковці, але, незважаючи на значну кількість наукових праць учених щодо вирішення окресленої проблеми, усе ще деякі питання залишаються дискусійними та потребують додаткового дослідження.

Розмір дебіторської заборгованості може мати як позитивний вплив на діяльність суб'єкта господарювання (заохочення до збільшення об'ємів продажу; налагодження тривалих договорів щодо поставки товарів, робіт, послуг; розширення зони впливу на ринку; прискорення реалізації готової продукції, що призводить до зменшення витрат на її обслуговування та утримання тощо), так і негативний (вилучення готівкових коштів із виробництва; виникнення ризику непогашення боргів і зобов'язань з боку покупців; виникнення додаткових витрат на судові процеси; втрата теперішньої вартості за довгостроковими боргами, які знецінюються під впливом інфляційних процесів і, як наслідок, зниження рентабельності виробництва – зниження прибутку). Таким чином, ухвалюючи рішення щодо управління дебіторською заборгованістю, необхідно зважувати всі позитивні й негативні чинники, знаходити прямі вигоди від неї та уникати прямих втрат. Досягти цієї мети можливо за до-